

**HAVA SEYRÜSEFER HİZMET SAĞLAYICILARI TARAFINDAN
EMNİYET YÖNETİM SİSTEMLERİNİN KULLANILMASINA
İLİŞKİN TALİMAT
(SHT65-03)**

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam, Hukuki Dayanak, Tanımlar

Amaç

MADDE 1 - (1) Hava Trafik Yönetim hizmetlerine ilişkin tüm emniyet konularının açık, kesin ve sistematik bir yaklaşımla ele alınarak kabul edilebilir en az risk çerçevesinde yürütülebilmesi amacıyla gerekli ilkelerin belirlenmesi ile bu ilkeler çerçevesinde “Emniyet Yönetim Sistemi”nin oluşturulması ve devamlılığının sağlanmasıdır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Talimat Türk Hava Sahası dâhilinde Düzenleyici Kuruluş olarak Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü ile tüm sivil Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcılarını kapsar.

(2) Bu Talimat Türk Silahlı Kuvvetleri sorumluluğunda yürütülen Hava Seyrüsefer hizmetlerini kapsamamaktadır.

Hukuki Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Talimat,

- a) 10/11/2005 tarihli ve 5431 sayılı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 10 uncu maddesi ile 14/10/1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununun 41 inci ve 46 ncı maddelerine dayanılarak,
- b) EUROCONTROL Teşkilatı tarafından yayımlanan ESARR-3 Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcıları Tarafından Emniyet Yönetim Sistemlerinin Kullanımı düzenlemesine paralel olarak,
- c) Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcıları için ortak gereklilikleri kapsayan 20 Aralık 2005 tarihli ve 2096/2005 sayılı Avrupa Komisyonu tüzüğüne paralel olarak, hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 –

- a) ATM: Hava Trafik Yönetimini,
- b) ATM hizmetleri emniyet hedefi: Bir hava aracı kazası ve/veya Hava Trafik Olayına etki eden ATM kaynaklı unsurların mümkün olduğunca en az düzeye indirilmesini,
- c) Değerlendirme: Mühendislik, operasyonel yargı ve/veya analiz yöntemlerine dayanan bir ölçümü,
- ç) Dış hizmetler: Hava Trafik Yönetimi Hizmet Sağlayıcısı Emniyet Yönetim Sistem kapsamı dışında herhangi bir organizasyon tarafından sağlanan, tüm zaruri ve zaruri olmayan gereç ve hizmetleri,
- d) Düzenleme: Düzenleyici süreci uygulayan düzenleyici otorite tarafından hedeflenen amaçlara ulaşılması için kuralların benimsenmesini, kanunlaştırılmasını ve uygulanmasını,
- e) Emniyet: Kabul edilemez risk hasarının giderilmesi amacıyla gerekli önlemlerin alınmasını,
- f) Emniyet artırımı: Organizasyon içerisinde emniyetli çalışma için gerekli bir emniyet kültürü sağlamak amacıyla açıklanmış emniyet konularını içeren tanımlamayı,
- g) Emniyet başarısı: Kabul edilebilir veya tolere edilebilir bir emniyet seviyesine ulaşabilmek amacıyla uygulanan süreç ve/veya metotların sonucunu,
- ğ) Emniyet düzenleme gerekliliği: Emniyet yeterliliğinin onaylanması sonucunu doğuracak emniyete ilişkin bir konunun düzenleyici tarafından resmi taahhüdünü,

- h) Emniyet güvencesi: Kabul edilebilir veya tolere edilebilir emniyet düzeyine ulaşabilmek için bir ürün, hizmet, organizasyon ya da sisteme yeterli güveni sağlayacak tüm planlı ve sistematik faaliyetleri,
- i) Emniyet izleme: Kabul edilebilir veya tolere edilebilir emniyetin sağlanıp sağlanmadığını tanımlayarak Hava Trafik Yönetim sistemini etkileyen değişiklikleri tespit etmek amacıyla yürütülen sistematik bir faaliyeti,
- ii) Emniyet kayıtları: Emniyet garantisi sağlamak ve Emniyet Yönetim Sisteminin etkili bir şekilde yürütüldüğünü göstermek amacıyla temel oluşturan olaylar hakkındaki bilgiyi,
- j) Emniyet performansı: Tüm Hava Trafik Yönetim sistemi kapsamında elde edilen emniyet seviyesini,
- k) Emniyet politikası: Kabul edilebilir veya tolere edilebilir emniyetin başarılması için organizasyonun temel yaklaşımının ifadesini,
- l) Emniyet seviyesi: Kabul edilebilir veya tolere edilebilir riskin takip edilen emniyetten uzaklığını gösteren seviyeyi,
- m) Emniyet tetkikleri: Mevcut faaliyetlere ilişkin olarak emniyet garantisi sağlamak, Emniyet Yönetim Sisteminin uygulanabilir bölümlerine uygunluğunu doğrulamak ve gerekli görülen yerlerde ilerlemeleri tavsiye etmek amacıyla sistematik bir gözden geçirmeyi,
- n) Emniyet yönetimi: Minimum düzeyde emniyet düzenleme gerekliliklerini karşılayacak yüksek emniyet performans güvenliğini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin idaresini,
- o) Emniyet yönetim fonksiyonu: Etkin bir emniyet yönetim sisteminin geliştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması için organizasyonel sorumluluğu olan idari bir fonksiyonu,
- ö) Emniyet yönetim sistemi: Kabul edilebilir veya tolere edilebilir emniyetin sağlanması amacıyla organizasyon tarafından yerine getirilen, emniyet yönetim faaliyetleri olarak tanımlanan sistematik ve kesin yaklaşımı,
- p) Emniyet Yönetim Sistem dokümantasyonu: Organizasyonların emniyet politikalarına göre hazırlanan, emniyet hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla geliştirilen emniyet yönetim sistemi dokümanlarının tamamını,
- r) ESARR: EUROCONTROL Emniyet Düzenleme Gerekliliğini,
- s) EUROCONTROL: Avrupa Hava Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatını,
- ş) Genel Müdür: Sivil Havacılık Genel Müdürünü,
- t) Genel Müdürlük: Düzenleyici kuruluş olan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünü,
- u) Hava sahası yönetimi: Mevcut ve gelecekteki ihtiyaçların öngörülmesi ile hava sahasının en etkin şekilde kullanılmasını sağlayacak hava trafik yönetim aktivitesini,
- ü) Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı: Hava seyrüsefer hizmetlerini sağlamaktan sorumlu kamu kuruluşu olan Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nü,
- v) Hava trafik akış idaresi: Hava Trafik talebinin, hava trafik kontrol sisteminin mevcut kapasitesini aştığı durumlarda optimum trafik akışının sağlanması amacıyla yapılan faaliyeti,
- y) Hava trafik kontrol hizmeti: Uçaklar arasındaki, manevra sahası üzerindeki ve uçaklar ile mâniyeler arasındaki çarpışmaları önlemek, hava trafik akışını düzenli olarak sağlamak ve hızlandırmak amaçlarıyla sağlanan hizmeti,
- z) Hava trafik yönetimi: Tüm operasyon safhaları boyunca uçakların emniyetli ve etkin bir şekilde hareket edebilmeleri amacıyla gerekli Hava Trafik Hizmetleri, Hava Sahası Yönetimi, Hava Trafik Akış Yönetimi dâhil yer temelli ve havadaki fonksiyonların toplamını,
- aa) Hava trafik yönetim hizmeti: Hava Trafik Yönetim fonksiyonlarını yerine getirmek amacıyla verilen hizmetlerin tamamını,
- bb) ICAO: Uluslar arası Sivil Havacılık Teşkilatını,
- cc) Nicel emniyet seviyeleri: Emniyet seviyelerini belirten sayısal ifadeyi,
- çç) Olaylar: Bir uçağa seyrüsefer yardımı ya da hava trafik yönetim hizmeti sağlama amacıyla kullanılmasına niyet edilen hava seyrüsefer sisteminin herhangi bir elementi, teçhizatı ile bir uçağın diğer eksiklik veya fonksiyonel hataları yanında, kazalar, ciddi hadiseler ve hadiseleri,

- dd) Risk: Tehlikenin neden olduğu zararlı etkinin oluşum sıklığı veya olasılığının genel kombinasyonu ve bu zararlı etkinin şiddetini,
- ee) Risk azaltması: Zarara yol açan bir tehlikeyi önlemek veya kontrol altına almak ve riskin kabul edilebilir veya tolere edilebilir seviyeye düşürülmesi amacıyla alınmış önlemleri,
- ff) Risk değerlendirmesi: İstenilen ya da algılanan riskin kabul edilebilir veya tolere edilebilir bir seviyeye indirilmesi için yapılan değerlendirmeyi,
- gg) Sistem: Bir işlevi yerine getirebilmek amacıyla bir araya getirilmiş insan kaynakları, prosedürler ve fiziksel bileşenlerin kombinasyonunu,
- ğğ) Tehlike: Bir kazaya neden olabilecek herhangi bir durum ya da olayı, ifade eder.

İKİNCİ KISIM GENEL ESASLAR

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Müdürlüğün Görev ve Sorumlulukları

Genel gereklilikler

MADDE 5 - (1) Genel Müdürlük, Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş tarafından bu Talimatta belirtilen hususlar doğrultusunda oluşturulacak Emniyet Yönetim Sistemini denetler.

(2) Genel Müdürlük, Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş tarafından ortaya konan emniyet politikasını gözden geçirir ve onaylar.

(3) Genel Müdürlük, asgari düzeyde emniyet gerekliliklerinin karşılanması amacıyla Emniyet Yönetimi, Emniyet Sorumluluğu, Emniyet Önceliği ve ATM Hizmetleri Emniyet Hedefi ile ilgili bu Talimatta belirtilen hususların yerine getirilip getirilmediğini denetler.

Emniyet başarı gereklilikleri

MADDE 6 – Genel Müdürlük,

(1) Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş tarafından Emniyet Yönetim Sistemi içerisinde yer alan personelin emniyet ile ilgili iş tanımlarının yapılmasını ve emniyet yönetim konularını içeren eğitim programlarının uygulanmasını,

(2) Bu Talimatın 10 uncu maddesinin 3 üncü fıkrasında belirtilen gerekliliklerin yerine getirilmesini,

(3) Kullanılan tüm sistemler için sayısal emniyet düzeylerinin tespit edilmesini,

(4) Hava Trafik Yönetimi ve sistemlerinde ortaya çıkacak değişikliklere ilişkin uygun risk değerlendirme ve azaltma yöntemlerinin uygulanmasını,

(5) Emniyet Yönetim Sisteminin dokümanite edilmesini,

(6) Hava Trafik Hizmetleri ile ilgili alınan harici hizmetlerin emniyetinin kabul edilebilir düzeyde olmasının sağlanmasını,

(7) Emniyeti etkileyecek olayların değerlendirilerek tekrarının önlenmesi amacıyla gerekli düzeltici tedbirlerin alınıp alınmadığını ve olay raporlama sisteminin tesis edilmesini, denetler.

Emniyet güven gereklilikleri

MADDE 7 – Genel Müdürlük,

(1) Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş tarafından emniyetin teminat altına alınması, emniyeti etkileyebilecek tüm faktörlerin belirlenerek gerekli düzeltici faaliyetlerin başlatılabilmesi amacıyla düzenli ve sistematik olarak emniyet tetkiklerinin yapılmasını,

(2) Sistem ya da operasyonlarda meydana gelen değişiklikler neticesinde ortaya çıkabilecek durumların tespit edilerek gerekli düzeltici faaliyetlerin başlatılabilmesi amacıyla izleme fonksiyonunun oluşturulmasını,

(3) Emniyet ile ilgili tüm faaliyetlere ilişkin kayıtların tutulmasını,

(4) Yeni bir sistem ya da mevcut sistemlerde emniyeti önemli ölçüde etkileyebilecek bir değişiklikle ilgili olarak yapılan risk değerlendirme ve azaltma sürecine ilişkin sonuçların belgelenerek muhafaza edilmesini denetler.

Emniyet artırımı gereklilikleri

MADDE 8 – Genel Müdürlük,

(1) Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş tarafından yaşanmış hadiselerin incelenmesi neticesinde elde edilen derslere ilişkin bilgilerin bir araya getirilerek tüm personel ile paylaşılması ve bu bilgiler ışığında eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesini,

(2) Bu Talimatın 12 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında belirtilen gereklilik ışığında bir Emniyet Yönetim Sistemi idari gözden geçirme mekanizması oluşturularak emniyetin artırılması hususunda devamlılık sağlanıp sağlanmadığını denetler.

İKİNCİ BÖLÜM

Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluşun Görev ve Sorumlulukları

Genel yükümlülükler:

MADDE 9 - (1) Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş, Emniyet Yönetimi, Emniyet Sorumluluğu, Emniyet Önceliği ve ATM Hizmetleri Emniyet Hedefi ile ilgili belirtilen gereklilikler ışığında ortaya konan bir emniyet politikası doğrultusunda Emniyet Yönetim Sistemi oluşturulmaktan sorumludur.

(2) Emniyet yönetimi: Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş, Hava Trafik Yönetimi hizmetlerinin gerekli bir parçası olarak asgari düzeyde emniyet gerekliliklerinin sağlanması amacıyla;

a) Sistematik ve kesin bir Emniyet Yönetim Sistemi oluşturulmaktan,

b) İdaresi altındaki tüm havaalanlarında Hava Trafik Üniteleri yanında destek birimlerini de Emniyet Yönetim Sistemine dâhil etmekten,

c) Emniyet politikası oluşturulmaktan,

ç) Emniyet Yönetim Sistemi içerisinde emniyet ile ilgili sorumlulukları belirlemekten,

d) Hava Trafik Olaylarının yaşanmasına etki eden riskleri en aza indirecek emniyet hedeflerini belirlemekten ve

e) Emniyet Yönetim Sistemi içerisinde emniyeti en birinci öncelik olarak tanımlamaktan sorumludur.

(3) Emniyet sorumluluğu: Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş, Emniyet Yönetim Sistemi içerisinde yer alan tüm personelin kendi faaliyetleri ile ilgili bireysel sorumluluğu almasından, yöneticilerin ise organizasyonun emniyet performansına ilişkin sorumluluğu yerine getirmesinden,

(4) Emniyet önceliği: Emniyet Yönetim Sistemi içerisinde ticari, operasyonel, çevresel veya sosyal baskıların üzerinde emniyetin en üst düzeyde yerine getirilmesinin sağlanmasından,

(5) ATM hizmetleri emniyet hedefi: Bir hava aracı kazası ve/veya Hava Trafik Olayına etki eden ATM kaynaklı unsurların mümkün olduğunca en alt düzeye indirilmesinin sağlanmasından sorumludur.

Emniyet başarı yükümlülükleri

MADDE 10- (1) Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş, Emniyet Yönetim Sistemi uygulamaları dâhilinde ihtiyaç duyulan emniyet başarı gerekliliklerinin sağlanması amacıyla aşağıda belirtilen hususları yerine getirmekten,

(2) Yeterlilik: Personelin yeterli eğitimi almasından, motivasyonu sağlamaktan, yerine getirdikleri iş için gerekli beceriye sahip olmalarını sağlamaktan ve gerekiyorsa lisanslandırılmasından,

(3) Emniyet yönetim sorumluluğu: Emniyet Yönetim Sisteminin geliştirilmesi ve sürdürülmesi amacıyla organizasyonel sorumluluk ile bir emniyet yönetim fonksiyonunun tanımlanmasından;

a) Bu sorumluluğun mümkün olduğunca şube yönetiminden bağımsız ve doğrudan en üst yönetim kademesine karşı sorumlu olmasının sağlanmasından,

b) Emniyet Yönetiminin yerine getirilmesinde hizmet sağlayıcı organizasyonun en üst düzeyde genel bir rol üstlenmesinin sağlanmasından,

(4) Sayısal emniyet düzeyleri: Tüm sistemler için sayısal emniyet düzeyleri belirlemekten ve sürdürülmesini sağlamaktan,

(5) Risk değerlendirme ve azaltma: Hava Trafik Emniyet Yönetiminin tüm yönleriyle uygun düzeyde bir risk değerlendirme ve azaltma fonksiyonu gerçekleştirilmesinin sağlanmasından;

a) ATM sistemlerinde meydana gelecek değişikliklerin değerlendirilmesinden ve ATM sistem fonksiyonlarının emniyet önemine göre sınıflandırılmasının sağlanmasından,

b) Emniyet önemine göre yapılan değerlendirmeler ışığında uygun risk azaltma yöntemlerinin uygulanmasından,

(6) Emniyet yönetim sistemi dokümantasyonu: Organizasyonun emniyet politikasıyla açıkça bağlantılı olacak şekilde Emniyet Yönetim Sisteminin dokümante edilmesinin sağlanmasından,

(7) Harici hizmetler: Hava Trafik Yönetimi Hizmetlerinin yürütülmesinde dışarıdan alınan hizmetlerin emniyetinin yeterli ve tatmin edici düzeyde olmasının sağlanmasından,

(8) Emniyet olayları: Emniyet üzerinde önemli etkileri olacağı düşünülen Hava Trafik Yönetimi ile ilgili operasyonel veya teknik olayların araştırılmasının ve gerekli görülen düzeltici tedbirlerin alınmasının sağlanmasından, sorumludur.

Emniyet güven yükümlülükleri

MADDE 11 - (1) Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş, Emniyet Yönetim Sistemi uygulamaları dâhilinde emniyetin güven altına alınması amacıyla aşağıda belirtilen hususları yerine getirmekten sorumludur:

a) Emniyet tetkikleri: Emniyet Yönetim Sisteminin uygulanabilir bölümlerine uygunluğunun doğrulanması ve yöneticilerin kendi sorumluluk alanlarında emniyetle ilgili faaliyetlerinde teminatı sağlamaktan ve ihtiyaç duyulan yerlerde kaydedilecek ilerlemeleri tavsiye etmek amacıyla düzenli olarak emniyet tetkiklerinin yerine getirilmesini sağlamaktan,

b) Emniyet izleme: Kabul edilebilir emniyet standartlarının aşıldığı ya da operasyonlardaki değişikliklerin tespit edilmesi amacıyla yöntemlerin belirlenmesi ve gerekli düzeltici faaliyetlerin ortaya konulmasından,

c) Emniyet kayıtları: Emniyet Yönetim Sistemi uygulamaları boyunca emniyetin garanti altına alınması amacıyla emniyet kayıtlarının muhafaza edilmesini sağlamaktan,

ç) Risk değerlendirme ve azaltma dokümantasyonu: Yeni bir sistem ya da sistemde meydana gelen ve emniyeti önemli ölçüde etkileyecek bir değişiklik ile ilgili olarak risk değerlendirme ve azaltma sürecine ilişkin karar ve sonuçların belirli bir biçimde belgelenmesi ve bu belgelerin sistem boyunca muhafaza edilmesini sağlamaktan sorumludur.

Emniyet artırım yükümlülükleri

MADDE 12 - (1) Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı Kuruluş, Emniyet Yönetim Sistemi uygulamaları dâhilinde emniyetin üst seviyelere çıkartılması amacıyla aşağıda belirtilen gereklilikleri yerine getirmekten sorumludur:

(2) Ders çıkarma: Yaşanmış emniyet olayları ve diğer emniyet faaliyetlerinden çıkarılan derslerin organizasyon içerisinde gerek idari gerek operasyonel düzeyde yaygınlaştırılmasının sağlanmasından,

(3) Emniyet geliştirme:

- a) Organizasyon içerisinde yer alan tüm personelin tanımlanmış tehlikelere karşı çözüm önerileri üretmesinin teşvik edilmesinin sağlanmasından ve
- b) Gerekli görülen yerlerde emniyetin artırılması amacıyla değişiklik yapılmasının sağlanmasından sorumludur.

ÜÇÜNCÜ KISIM **Son Hükümler**

Teknik düzenlemeler

MADDE 13 - (1) Bu Talimatta yer almayan ve istisnai özellik arz eden teknik konular ile bu Talimatta belirtilen konulara ilişkin olarak ICAO ve EUROCONTROL tarafından yapılan değişikliklere ilişkin düzenlemeler Genel Müdürlük tarafından yapılır.

Yürürlük

MADDE 14 - (1) Bu Talimat yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15 - (1) Bu Talimatın hükümlerini Sivil Havacılık Genel Müdürü yürütür.